

ผลของการใช้แนวปฏิบัติการป้องกันภาวะเยื่อช่องปากอักเสบ ในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับเคมีบำบัด

The Effects of Clinical Nursing Practice Guideline to Prevent Oral Mucositis Among Cancer Patients Received Chemotherapy.

ชยุต ใหม่เขียว พยม.*
เดชา ทำดี วทม.**

Chayut Maikiaw M.NS.*
Decha Tamdee MSc.**

บทคัดย่อ

มะเร็งเป็นโรคที่เป็นสาเหตุการตายที่สำคัญของคนไทย และมีอัตราการเข้ารับการรักษาด้วยการใช้เคมีบำบัดเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันการรักษาด้วยเคมีบำบัดนั้นมีโอกาสการข้างเคียงเกิดขึ้นได้ ภาวะเยื่อช่องปากอักเสบเป็นอาการข้างเคียงหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่สุขสบาย ทำให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารได้น้อย เสี่ยงต่อการติดเชื้อและคุณภาพชีวิตลดลง การศึกษาเชิงทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการดูแลผู้ป่วยตามแนวปฏิบัติการป้องกันภาวะเยื่อช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับเคมีบำบัด การวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังนี้ ศึกษาในผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคมะเร็งและได้รับการรักษาด้วย 5-fluorouracil (5-FU) ชนิดฉีดเข้าทางหลอดเลือดดำในหอผู้ป่วยพิเศษ 9 โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เลือกแบบเจาะจงจำนวน 30 ราย โดยใช้แนวปฏิบัติการป้องกันภาวะเยื่อช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับเคมีบำบัด ซึ่งเป็นกิจกรรมการพยาบาลเพื่อป้องกันการเกิดภาวะเยื่อช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับเคมีบำบัด เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วย แบบประเมินอาการเยื่อช่องปากอักเสบ และแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการป้องกันเยื่อช่องปากอักเสบ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา และเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมกรรมการป้องกันเยื่อช่องปากอักเสบก่อนและหลังโดยใช้ pair t-test ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย เป็นเพศหญิง 18 ราย (ร้อยละ 60.0) เพศชาย 12 ราย (ร้อยละ 40.0) อายุเฉลี่ย 59.8 ปี (SD=13.4) ส่วนใหญ่เข้ารับการรักษาด้วยมะเร็งลำไส้ใหญ่ร้อยละ 66.7 มะเร็งเต้านม และกระเพาะอาหาร ร้อยละ 26.7 และ 6.6 ตามลำดับ ร้อยละ 70.0 เข้ารับการรักษาด้วยเคมีบำบัดครั้งที่ 1-4 โดยผู้ป่วยทุกคนได้รับการรักษาด้วย 5-FU พบว่าภายหลังจากให้การดูแลโดยใช้แนวปฏิบัติคะแนนพฤติกรรมกรรมการป้องกันเยื่อช่องปากอักเสบของผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และผู้ป่วยเกิดภาวะเยื่อช่องปากอักเส্বর้อยละ 13.3 ซึ่งลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติรายงานการเกิดภาวะเยื่อช่องปากอักเสบที่พบถึงร้อยละ 32.6 ในช่วงระยะเวลาเท่าๆกันก่อนการใช้แนวปฏิบัติ

* ผู้ปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูง สาขาการพยาบาลผู้สูงอายุ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

* Advance Practitioner Nurse (Gerontology Nursing), Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital

การใช้แนวปฏิบัติการป้องกันภาวะเยื่อช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับเคมีบำบัดนั้นส่งเสริมให้พฤติกรรมการป้องกันภาวะเยื่อช่องปากอักเสบในผู้ป่วยดีขึ้น และอัตราการเกิดภาวะเยื่อช่องปากอักเสบลดลง

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติ เยื่อช่องปากอักเสบ มะเร็ง เคมีบำบัด การพยาบาล การป้องกัน

Abstract

Cancer is one major cause of death among Thai people. The admission of cancer patients tends to increase therefore the use of chemotherapy to treat cancer has increased. Chemotherapy for cancer has several side effects. Mucositis is one side effects, Wich causes increasing discomfort, decreasing quality of life, decreased food assumption and increased infection susceptability. This intervention study aimed to evaluate the effect of clinical practice guideline on mucositis prevention among cancer patients who where receiving chemotherapy. This study was a one group pre-post experimental design. Subjects were 30 patients who where diagnosed with cancer, receiving 5-FU intravenously as a treatment and admitted to the private 9 Ward, Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital. The intervention was the clinical practice guideline for mucositis prevention among cancer patients. The data collecting forms consist of the demographic data, the mucositis evaluation from, and the mucositis behavioral questionnaire. The descriptive statistic analysis (frequency, percent, mean and SD) was used. The pair t-test was used to compare the pre – post mucositis prevention behavior scores.

The results revealed that:

Among 30 subjects, there were 18 females (60.0%), 12 males (40.0%) mean age is 59.8 years old (SD=13.4). Majority of the subjects were diagnosed with colon cancer (66.7%), breast cancer, and stomach cancer (26.7% and 6.6% respectively). Seventy percents were admitted for the 1st – 4th course of chemotherapy. All patients received 5-flurouracil (5-FU). The result showed that post implementation of mucositis prevention clinical guideline the prevention behavior scores were significantly higher than before implementation ($p < 0.001$). The incident of mucositis was 13.3% which was lower than the mucositis incident of 32.6% at the same period of time before implementation of the guideline.

The use of mucositis prevention clinical practice guideline among the cancer patients who receiving chemotherapy promotes the better mucositis prevention behaviors and decreases the incident of mucositis.

Key words: clinical practice guideline, mucositis, cancer, chemotherapy, prevention